

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

**«TA'LIM JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH
SAMARADORLIGI»**

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami

2023-yil 20-oktabr Chirchiq, O'zbekiston

Chirchiq – 2023

«TA'LIM JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH SAMARADORLIGI» mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
(2023-yil 20-oktabr Chirchiq, O'zbekiston)

UO'K: 371

MAS'UL MUHARRIR:

Axmedov B.A. – ChDPU

TAHRIR HAY'ATI RAISI:

Muxamedov G.I. ChDPU rektori, kimyo fanlari doktori, professor

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI: k.f.d. professor **Ziyadullayev O.E.**
p.f.b.f.d.(PhD) **Axmadjanov D.B.**
p.m.f.d. professor **Eshchanov B.X.**
p.f.d.(DSc) professor **Maxmudova D.M.**
p.f.b.f.d.(PhD) **Boymurodov A.X.**
p.f.b.f.d.(PhD) **Xurramov A.X.**
Katta o'qituvchi **Sultonov R.O.**
Katta o'qituvchi **Xalmetova M.X.**
Katta o'qituvchi **Djamirzayev A.A.**
Katta o'qituvchi **Kuralov Yu.**
O'qituvchi **Ibodullayev D.**
O'qituvchi **Rajabov O.T.**

TAQRIZCHILAR:

Mamarajabov M.E. - p.f.d., professor

Radjabov B.Sh. - t.f.d., professor

Akylbayev M.T. – t.f.n., dotsent

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2023-yil 2-maydagi "2023-yilda o'tkazilishi rejalashtirilgan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar ro'yxatini tasdiqlash to'g'risida"gi 118-sonli buyrug'ida belgilangan vazifalarning ijrosini ta'minlash maqsadida 2023 yil 20 oktyabr kuni Chirchiq shahrida (Chirchiq davlat pedagogika universitetiida) «Ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarni joriy etish samaradorligi» mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallaridan iborat.

To'plamda joy olgan tezislarda keltirilgan ma'lumotlarning to'g'riligiga mualliflar javobgardirlar.

Integrativ dasturiy ta'minot modifikatsiyasi asosida talabalarning kasbiy tayyorgarligini shakllantirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning bilimlarini tizimli o'zlashtirish, ularni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish hamda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Андреев А.А. Дидактические основы дистанционного обучения. – М.: РАО, 1999. – 120 с.
2. G'afforov Ya.X. Raqamli didaktika: muammo va yechimlar. – T.: Universitet, 2021. – 180 b.
3. Xalikov A.A. Masofaviy o'qitishning didaktik tizimi. – T.: TDPU, 2015. – 210 b.
4. Xudoyqulov X.J. Oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini tashkil etishning didaktik tamoyillari // Zamonaviy ta'lim. – 2017. – № 5. – B. 12-18.

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA TARBIIYA FANIDA EMPATIYANI SHAKLLANTIRISH USULLARI

Kamaladin Kuronboyevich Matyaqubov

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

komolodinmatyakubov87@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tezisda umumta'lim maktablarida tarbiya fanini o'qitish jarayonida o'quvchilarda empatiya kompetensiyasini shakllantirishning pedagogik usullari, ularning tarbiyaviy ahamiyati hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan.

Аннотация. В статье представлены педагогические методы формирования эмпатии у учащихся в процессе преподавания учебного предмета «Воспитание» (нравственное воспитание) в общеобразовательных школах, рассматривается их воспитательное значение, а также анализируются возможности использования современных образовательных технологий.

Abstract. This paper outlines the pedagogical methods for fostering empathy competence in students during the teaching of the "Upbringing" (moral education) subject in general education schools, discusses their educational significance, and explores opportunities for utilizing modern educational technologies.

Kalit so'zlar: empatiya, tarbiya fani, o'quvchi, emotsional intellekt, pedagogik texnologiya, hamkorlik, kommunikativ kompetensiya, refleksiya.

Bugungi globallashuv sharoitida o'quvchilarda nafaqat bilim va ko'nikmalarni, balki yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlarni rivojlantirish ham muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shunday fazilatlardan biri empatiya bo'lib, u insonning boshqalarning his-tuyg'ularini anglash, ularga hammad bo'lish va mos ravishda munosabat bildirish qobiliyatini ifodalaydi. Ayniqsa, tarbiya fanini o'qitish jarayonida empatiyani rivojlantirish o'quvchilarning ijtimoiy faolligi, muloqot madaniyati va jamoada ishlash kompetensiyasini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Tarbiya darslarida empatiyani shakllantirishning samarali usullaridan biri interfaol ta'lim metodlaridan foydalanishdir. Jumladan, "Rol o'ynash", "Keys-stadi", "Aqliy hujum", "Munozara", "Vaziyatli topshiriqlar" va "Bahs-munozara" metodlari o'quvchilarning boshqalarning nuqtai nazarini tushunish, muammolarga turli yondashuvlar asosida yechim topish hamda hamkorlikda faoliyat olib borish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

1. Rol o'ynash metodi

Rol o'ynash metodi o'quvchilarning turli hayotiy vaziyatlarni amaliy tarzda boshdan kechirishiga asoslangan interfaol metod hisoblanadi. Ushbu metod orqali o'quvchilar ma'lum bir shaxs rolini bajarish jarayonida uning his-tuyg'ulari, ehtiyojlari va muammolarini tushunishga harakat qiladilar. Natijada

boshqalarga hamdardlik bildirish, ularning nuqtai nazarini qabul qilish va muloqot madaniyatini rivojlantirish imkoniyati yaratiladi.

Misol: "Sinfidagi yangi o'quvchini kutib olish", "Nogironligi bo'lgan tengdoshga yordam berish", "Do'stlar o'rtasidagi nizoni hal qilish" kabi vaziyatlar sahnalashtiriladi. Dars yakunida o'quvchilar o'z his-tuyg'ulari va xulosalarini muhokama qiladilar.

2. Keys-stadi (Case Study) metodi

Keys-stadi metodi real yoki hayotiy vaziyatlarni tahlil qilish asosida muammoga yechim topishga qaratilgan metoddir. O'quvchilar berilgan vaziyatni tahlil qilib, voqea ishtirokchilarining hissiy holatini baholaydi, muammoning sabablarini aniqlaydi va eng maqbul yechimni taklif etadi.

Misol: O'quvchi sinfdoshi ustidan kulganligi sababli uning ruhiy holati yomonlashgan vaziyat tahlil qilinadi. O'quvchilar "Siz uning o'rnida bo'lsangiz nima his qilardingiz?" yoki "Muammoni qanday hal qilish mumkin?" kabi savollarga javob beradilar.

3. Aqliy hujum (Brainstorming) metodi

Aqliy hujum metodi muayyan muammo bo'yicha o'quvchilarning erkin va ijodiy fikrlarini yig'ishga xizmat qiladi. Ushbu metodda barcha fikrlar qadrlanadi, tanqid qilinmaydi va keyinchalik tahlil qilinadi. Bu o'quvchilarda boshqalarning fikrini hurmat qilish, tinglash va hamkorlikda qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Misol: "Empatiyali inson qanday fazilatlarga ega?", "Sinfda mehr-oqibat muhitini qanday yaratish mumkin?" mavzularida o'quvchilar o'z fikrlarini erkin bildiradilar.

4. Munozara metodi

Munozara metodi o'quvchilarning muayyan mavzu bo'yicha turli nuqtai nazarlarni ilmiy va madaniy asosda himoya qilishiga xizmat qiladi. Munozara davomida o'quvchilar qarama-qarshi fikrlarni tinglash, hurmat qilish va dalillar asosida fikr bildirishni o'rganadilar. Bu esa empatik tinglash va tolerantlikni rivojlantiradi.

Misol: "Kechirish kuchlilikmi yoki zaiflikmi?", "Har doim haqiqatni aytish kerakmi?" kabi mavzular yuzasidan guruhlar o'z fikrlarini asoslaydilar.

5. Vaziyatli topshiriqlar metodi

Vaziyatli topshiriqlar metodi o'quvchilarni muayyan axloqiy yoki ijtimoiy vaziyatga qo'yish orqali ularda muammoni hal qilish va empatik qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. O'quvchi vaziyatni baholaydi, ishtirokchilarning hissiy holatini tahlil qiladi va eng maqbul yechimni tanlaydi.

Misol: "Sinfdoshingiz imtihondan past baho olib yig'lab turibdi. Siz qanday yo'l tutasiz?", "Do'stingizni kamsitishayotganini ko'rdingiz. Nima qilasiz?" kabi topshiriqlar beriladi.

6. Bahs-munozara metodi

Bahs-munozara metodi ikki yoki undan ortiq guruhning qarama-qarshi fikrlarni dalillar asosida himoya qilishi orqali amalga oshiriladi. Ushbu metod o'quvchilarda tanqidiy fikrlash bilan birga boshqalarning fikriga hurmat bilan munosabatda bo'lish, sabr bilan tinglash va madaniyatli muloqot olib borish kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Misol: "Ijtimoiy tarmoqlar insonlarni bir-biriga yaqinlashtiradimi yoki uzoqlashtiradimi?", "Qattiqqo'llik tarbiyada samaralimi?" kabi mavzular bo'yicha guruhlar dalillar keltirib bahs olib boradilar.

Empatiyani rivojlantirishda reflektiv mashqlar ham alohida ahamiyat kasb etadi. Dars yakunida o'quvchilarning o'z his-tuyg'ularini tahlil qilishi, sinfdoshlarining fikrlarini tinglashi va ularga nisbatan munosabatini baholashi shaxsiy refleksiya hamda emotsional ongini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, badiiy asarlar, hayotiy voqealar, videolavhalar va ijtimoiy vaziyatlar tahlili asosida tashkil etilgan muhokamalar o'quvchilarning hissiy idrokini boyitadi. Bunday mashg'ulotlarda o'quvchilar qahramonlarning his-tuyg'ularini tahlil qiladi, ularning xatti-harakatlariga baho beradi hamda o'z xulq-atvorini tanqidiy baholash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Guruhli loyihalar va kooperativ ta'lim texnologiyalaridan foydalanish ham empatiya rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Birgalikda faoliyat yuritish jarayonida o'quvchilar o'zaro yordam, mas'uliyat, bag'rikenglik va hurmat tamoyillarini amaliy faoliyat orqali o'zlashtiradilar.

Xulosa qilib aytganda, tarbiya fanida empatiyani shakllantirish zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, reflektiv faoliyat va hamkorlikka asoslangan ta'lim muhitini yaratish

orqali samarali amalga oshiriladi. Natijada o'quvchilarda emotsional intellekt, ijtimoiy kompetensiyalar hamda yuksak insoniy qadriyatlar rivojlanadi. Bu esa barkamol shaxsni tarbiyalashning muhim pedagogik shartlaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Goleman D. *Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books, 1995.
2. Rogers C. *A Way of Being*. Boston: Houghton Mifflin, 1980.
3. Salovey P., Mayer J.D. *Emotional Intelligence // Imagination, Cognition and Personality*. 1990. Vol. 9(3).
4. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. *Tarbiya fani o'quv dasturi*. Toshkent, 2023.

**BELBOG'LI KURASHDA TALABA SPORTCHILARGA KO'KRAKDAN OSHIRIB
TASHLASH USULI TEXNIKASINI O'RGATISHNI TAKOMILLASHTIRISH
SAMARADORLIK BOSQICHLARI**

Sotvoldiyev Jasurbek Baxtiyor o'g'li

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti ta'lim jarayonini tashkil etish bo'limi boshlig'i.

Annotatsiya: Ushbu maqolada, talaba sportchilarga ko'krakdan oshirilib tashlash usulini o'rganishda qo'llaniladigan metodlar va yondashuvlarni takomillashtirishga qaratilgan usullar ko'rib chiqiladi. O'qitish jarayonida individual yondashuv, amaliy mashg'ulotlar va nazariy tushunchalarni birlashtirish orqali sportchilarning texnik ko'nikmalarini rivojlantirish maqsad qilinadi. Shuningdek, metodik yondashuvlar va natijalarni baholash mexanizmlari ham muhokama qilinadi. Bu, kelajakda muvaffaqiyatli kurashchilarning tayyorlanishida muhim rol o'ynaydi. Kalit so'zlar: belbog'li kurash, talaba sportchilar, ko'krakdan oshirilib tashlash, texnika, o'qitish jarayoni, amaliy mashg'ulotlar, nazariy tushunchalar, individual yondashuv, texnik ko'nikmalar, metodik yondashuv, natijalarni baholash, kurash mahorati.

Аннотация: В этой статье будут рассмотрены методы, направленные на совершенствование методов и подходов, используемых студентами-спортсменами при изучении метода увеличения груди. Обучение направлено на развитие технических навыков спортсменов за счет индивидуального подхода, сочетания практических занятий и теоретических концепций. Также обсуждаются методологические подходы и механизмы оценки результатов. Это, в свою очередь, играет важную роль в обучении будущих успешных борцов. Ключевые слова: борьба на поясах, студенты-спортсмены, отжимания от груди, техника, процесс обучения, практические занятия, теоретические концепции, индивидуальный подход, технические навыки, методический подход, оценка результатов, навыки борьбы.

Annotation: this article examines techniques aimed at improving the techniques and approaches used to student athletes in the study of breast augmentation. In the process of training, the goal is to develop the technical skills of athletes by combining an individual approach, practical training and theoretical concepts. Methodological approaches and mechanisms for evaluating results are also discussed. This will play an important role in the preparation of successful wrestlers in the future. Keywords: belt wrestling, student athletes, breast augmentation, technique, training process, practical training, theoretical concepts, individual approach, technical skills, methodological approach, evaluation of results, wrestling skills.

Kirish. Belbog'li kurash, o'zining jozibadorligi va murakkabligi bilan ajralib turadi. Bu sport turi nafaqat jismoniy kuch, balki taktik fikrlashni ham talab etadi. Talaba sportchilarning o'qitilishi va ularning texnik ko'nikmalarini rivojlantirish, muvaffaqiyatli kurashchilarning tayyorlanishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada, talaba sportchilarga ko'krakdan oshirilib tashlash usuli texnikasini o'rganish jarayonini takomillashtirishga qaratilgan takliflar keltiriladi.

Mohinura Misaboyeva, O.M.Normatov TURKISTON ASSRDA OLIY TA'LIM	695
Mohinura Misaboyeva, Sh.B.Jumaeva O'ZBEKISTONNING IJTIMOIIY-SIYOSIIY RIVOJLANISH STRATEGIYASI	696
Usmonaliyeva Madina Komiljon qizi, O.M.Normatov XX ASR BOSHLARIDA TURKISTON MATBUOTI SAHIFALARIDA XOTIN-QIZLAR MASALASI	699
Boymurodova Muborak, O.M.Normatov QADIMIY DABUSIYA QAL'ASI TARIXIGA OID AYRIM MULOHAZALAR	701
Olimjonova Fazilatxon Orifjon qizi, Miraxmedova Shoxida Nusratilloevna TOG'AY MUROD IJODIDA QO'LLANILGAN DIALEKTLAR	703
Tashpulatova Dilorom Mukimovna O'QUV FANLARINI INTEGRATSION O'QITISHNING RAQAMLI TIZIMI	705
Mirzaalimov Avazbek Alisherovich INTEGRATIV DASTURIY TA'MINOT MODIFIKATSIYASI ASOSIDA TALABALARNING KASBIY FAOLIYATGA TAYYORGARLIGINI SHAKLLANTIRISH	707
Kamaladin Kuronboyevich Matyaqubov UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA TARBIYA FANIDA EMPATIIYANI SHAKLLANTIRISH USULLARI	709
Sotvoldiyev Jasurbek Baxtiyor o'g'li BELBOG'LI KURASHDA TALABA SPORTCHILARGA KO'KRAKDAN OSHIRIB TASHLASH USULI TEXNIKASINI O'RGATISHNI TAKOMILLASHTIRISH SAMARADORLIK BOSQICHLARI	711
Umarova Gulhayo Mirodiljon qizi BOSHLANG'ICH TA'LIM JARAYONIDA O'QITUVCHINING PEDAGOGIK MAHORATI	715